

dla historii duszpasterstwa Kościoła w Polsce i Niemczech. Ponadto na podkreślenie zasługuje także próba wskazania pewnych kierunków polonijnego duszpasterstwa rodzin w Niemczech, a zwłaszcza ich powiązanie z duszpasterstwem kerymatycznym oraz metodami i formami stosowanymi w posoborowych ruchach eklezyjalnych. Recenzowana książka może zatem okazać się wartościowa nie tylko dla teologów, zwłaszcza podejmujących refleksje naukową dotyczącą małżeństwa i rodziny, ale także dla historyków oraz duchownych, osób konsekrowanych i katolików świeckich zaangażowanych w duszpasterstwo rodzin.

Marek Fiałkowski OFMConv

Katechizm według bł. Edmunda Bojanowskiego, red. A. Kiciński, Lublin–Dębica, Werset-Zgromadzenie Sióstr Służebniczek BDNP 2022. [ISBN: 978-83-966317-0-1; 182 s.] Dostęp on-line: <https://repozytorium.kul.pl/handle/20.500.12153/3855>. <http://hdl.handle.net/20.500.12153/3855>

W dobie kryzysu autorytetów i zagubienia autentycznych wartości, współcześni rodzice, nauczyciele, duszpasterze i katecheci muszą nieustannie poszukiwać nowych metod i form ukazywania dzieciom i młodzieży tego, co dobre, wartościowe i piękne. Jest to zadanie nader trudne, zwłaszcza w zderzeniu z przekazem wszechobecných środków społecznego przekazu, a zwłaszcza mediów społecznościowych, portali internetowych, czy wątpliwej wartości literatury, promujących pseudowartości, zachęcających do działań uznawanych dotąd przez wielu za naganne i społecznie nieakceptowalne. Jednocześnie wielu rodziców narzeka dziś na brak stosownych wskazówek do rozmów z dziećmi na tematy religijne, zaś wielu katechetów i duszpasterzy poszukuje publikacji, w których można by znaleźć ciekawe, pouczające opowiadania, przypowieści, bajki czy legendy, które będą jednocześnie uczyć, bawić i zaciekawiać coraz bardziej wymagającego młodego słuchacza niedzielnych homilii czy uczestnika katechezy szkolnej.

Dorośłym pytającym o wartościową literaturę dla dzieci i młodzieży, ciekawą pomoc katechetyczną i duszpasterską oraz interesującą lekturę duchową, a przy tym szukającym oryginalnego punktu wyjścia do, nierzadko wymagających, rozmów z dziećmi na tematy związane z wiarą i moralnością, śmiało można polecić opublikowany w wersji internetowej *Katechizm według bł. Edmunda Bojanowskiego* (<https://repozytorium.kul.pl/handle/20.500.12153/3855>). Redaktorem publikacji jest związany z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II, znany polski katechetyk ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL, kierownik Katedry Katechetyki Szczegółowej i Współczesnych Form Przekazu Wiary. Wraz z Siostrami Służebniczkami (duchowymi córkami bł. Edmunda Bojanowskiego) podjął on próbę przybliżenia szerokiej grupie odbiorców nader bogatej spuścizny

katechetycznej błogosławionego i zaproponowanej przezeń praktycznej koncepcji przekazu podstawowych prawd wiary.

W publikacji zawarto propozycję pięćdziesięciu siedmiu katechez. Strukturalnie *Katechizm* odzwierciedla układ treści zaproponowany w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*. W związku z powyższym podzielony on został na cztery części zatytułowane odpowiednio: 1. Wyznanie wiary – „kamień wiary”; 2. Celebracja misterium chrześcijańskiego – „ślady wiary”; 3. Życie w Chrystusie – „słońce przed domem”; 4. Modlitwa – „kładka”.

W pierwszej części publikacji znalazło się dziesięć katechez. Omówiono w nich szczegółowo podstawowe artykuły wiary zawarte w Credo nicejsko-konstantynopolitańskim, dobrze znanym zarówno dzieciom, jak i dorosłym z niedzielnej Mszy Świętej. Decyzja o tym, by omówić poszczególne fragmenty wyznania wiary całościowo sprawia, że zwłaszcza młodszemu pokoleniu czytelników *Katechizmu* łatwiej jest zrozumieć treść odmawianych wielokrotnie bez głębszej refleksji, nierzadko niezrozumiałych, ze względu na trudny, a przy tym archaiczny język sformułowań, stanowiących fundament wiary katolickiej. W interioryzacji treści zawartych w tej części publikacji z pewnością pomaga także jej podtytuł – *Kamień wiary*. Przekonuje on czytelnika, że treści, z którymi dane jest mu spotkać się w tej części *Katechizmu* to wartość trwała jak kamień, na którym warto budować swoje życie.

Druga część *Katechizmu* wprowadza czytelnika w misterium sakramentów świętych. Zawarto w niej siedem katechez, zgodnie z liczbą sakramentów w Kościele katolickim. Przybliżając czytelnikowi każdy z nich zespół redakcyjny zadbał o to, aby nie ograniczyć się jedynie do podstawowych informacji dotyczących definicji poszczególnych sakramentów i sposobu ich udzielania. Autorzy *Katechizmu* w umiejętny sposób wprowadzają także swojego odbiorcę w historię sakramentów i zawily świat teologicznej refleksji, która dzięki ciekawemu, prostemu przekazowi ma szansę być zrozumiana i pogłębiona. O wartości przekazywanych treści przekonuje czytelnika także literacki podtytuł – *Ślady wiary*. Należy mieć nadzieję, iż w przyszłości przekona on najmłodszych odbiorców *Katechizmu* do tego, by przejść z wiarą po wskazanych przez autorów śladach.

Najobszerniejszą częścią *Katechizmu* jest część trzecia zatytułowana „Życie w Chrystusie – słońce przed domem». Znalazło się w niej łącznie dwadzieścia dziewięć jednostek katechetycznych podzielonych na dwa podrozdziały. W pierwszym (bez osobnego podtytułu) znalazły się zagadnienia dotyczące sumienia, oraz szczegółowe omówienie cnót kardynalnych i uczynków miłosiernych względem ciała i duszy. W drugiej – zgodnie z podtytułem omówiono wszystkie przykazania Dekalogu. Nie bez znaczenia wydaje się być także podtytuł tej części *Katechizmu*. Realizacja wskazań moralnych zawartych w Biblii i nauczaniu Kościoła sprawia, iż nad ludzką codziennością ma szansę rozbłysnąć słońce dobroci i miłości.

Ostatnią część publikacji stanowią zagadnienia związane z modlitwą. Czytelnik znajduje w niej nie tylko ogólne informacje dotyczące relacji człowieka

z Bogiem, ale także szczegółowe omówienie treści Modlitwy Pańskiej oraz wyjaśnienia dotyczące różnorodnych rodzajów i form modlitwy. Dodatkowo, w tej części *Katechizmu* znalazły się także: katecheza poświęcona osobie Matki Bożej oraz katecheza poświęcona patriotyzmowi. O wadze poruszonych w tej części publikacji zagadnień przekonuje także jej podtytuł. Symboliczna „kładka” zdaje się być wyrazistym znakiem zachęty do poszukiwania przestrzeni spotkania czytelnika z Panem Bogiem i przypomina o wartości i znaczeniu modlitwy w życiu chrześcijanina.

Znacznym ułatwieniem dla korzystających z *Katechizmu* jest fakt ujednolicenia struktury poszczególnych jednostek tematycznych. Wyróżniono w nich następujące elementy: opowiadanie zaczerpnięte ze zbiorów katechetycznych bł. Edmunda Bojanowskiego, zachętę do rozmowy na temat jego treści, uzupełnioną o szczegółowe pytania do dialogu z dziećmi, refleksję bł. Edmunda Bojanowskiego o charakterze duchowym, wraz ze wskazaniem szczegółowymi do rozmowy, zaproszenie do lektury wybranego fragmentu Słowa Bożego, propozycję modlitwy z dziećmi, oraz krótką myśl bł. Edmunda podsumowującą wybrane zagadnienie.

Szczególnie cenne fragmenty *Katechizmu* stanowią opowiadania. Ich niezwykle barwny, żywy, choć niekiedy odrobinę archaiczny, język, pozwala czytelnikom w każdym wieku zanurzyć się w świecie wypełnionym po brzegi tradycyjnymi wartościami, namacalnie dotknąć tego, czym jest dobro, prawda, sprawiedliwość i piękno. Ważnym dopełnieniem opowiadań jest słowniczek trudnych pojęć, umieszczony tam, gdzie brak zrozumienia zapomnianych dziś słów. Wartościowym elementem publikowanych katechez jest także umieszczona zawsze pod tekstami bł. Edmunda Bojanowskiego propozycja pytań do rozmów z dziećmi na temat odczytywanych treści. Ich proste, krótkie sformułowania mogą być cenną pomocą zarówno dla rodziców czy dziadków, sięgających wraz z najmłodszymi po tę interesującą lekturę, jak i dla katechetów i duszpasterzy, wykorzystujących publikację podczas lekcji religii, spotkań parafialnych czy niedzielnych homilii dla dzieci. Pożądanym elementem każdej katechezy jest również zaproszenie do wspólnej lektury tekstów biblijnych oraz wspólnej modlitwy, zaś publikowane krótkie wersje prostych modlitw z pewnością pomogą odkryć starszym i młodszym czytelnikom *Katechizmu*, że modlitwa to osobowe spotkanie, wyjątkowy dialog, podczas którego warto opowiadać Panu Bogu o radościach i smutkach dnia powszedniego.

Interesującym dopełnieniem bogactwa treści *Katechizmu* jest jego wyjątkowa szata graficzna. Stanowią ją zarówno fotografie zaczerpnięte z dostępnych zbiorów internetowych, jak i pochodzące z archiwów osób prywatnych, archiwum parafii św. Jadwigi w Dębicy oraz Zgromadzenia Sióstr Służebniczek BDNP. Godne uwagi są także zdjęcia wykonane przez młodych adeptów sztuki fotograficznej, pochodzących z dębickich parafii: Bożego Miłosierdzia oraz św. Jadwigi. Interesujące ujęcia ciekawych miejsc, ludzi oraz piękno przyrody uwiecznione

na zdjęciach nie tylko zachwycają sięgających po *Katechizm* czytelników bez względu na wiek, ale stanowią także cenne uzupełnienie jego treści i zachęcają do nieustannego powracania do publikacji.

Przygotowany przez zespół redakcyjny pracujący pod kierunkiem ks. dr. hab. Andrzeja Kicińskiego, *Katechizm według bł. Edmunda Bojanowskiego* to lektura dla czytelnika w każdym wieku, dlatego z powodzeniem mogą po nią sięgać zarówno dzieci, jak i dorośli. Publikacja stanowi także ważne dopełnienie niezwykle bogatej oferty pomocy katechetycznych. Może posłużyć zarówno katechetom pracującym z dziećmi w szkole, jak też być wykorzystywana w ramach katechezy parafialnej oraz w pracy z grupami dziecięcymi i młodzieżowymi. Nade wszystko stanowi ona jednak cenną pomoc dla rodziców i dziadków, którzy chcą odpowiedzialnie podjąć dzieło wychowania religijnego i moralnego swoich dzieci.

Joanna Borowicz

Ks. Karol Słowak, *Kapłaństwo Jezusa Chrystusa według formuł eucharystycznych Mszału rzymskiego Pawła VI*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2020, 334 s. ISBN 978-83-8144-326-5.

Podjęta w tym miejscu próba recenzowania książki ks. Karola Słowaka, opatrzonej wymienionym wyżej tytułem, dotyczy opublikowanej przez niego w 2020 roku swej dysertacji doktorskiej, przygotowanej i obronionej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (Instytut Teologii Dogmatycznej). Wspomniany tytuł pozwala już na początku na zorientowanie się, jakim obszarem badawczym zajął się ks. Słowak w monografii i w czym upatrzył sobie inspirujące źródło do pracy nad nią. Obszarem tym stało się dla niego kapłaństwo Jezusa Chrystusa, a źródłem tematycznych inspiracji formuły eucharystyczne Mszału rzymskiego Pawła VI, szczególnie zaś „prefacje z odniesieniem do modlitw eucharystycznych” (s. 17), jak też inne, wnikliwie przestudiowane formuły eucharystyczne. Szczególna uwaga poświęcona została prefacji na Mszę Krzyżma, która zainspirowała brzmienie tytułu recenzowanego dzieła (por. s. 19).

W treści monografii zajęto się głównie „poszukiwaniem odpowiedzi na pytanie, jaki jest związek pomiędzy jedynym kapłaństwem Jezusa Chrystusa a trynitarnym aspektem dziejów zbawienia” (s. 19). Autorowi chodziło o przedstawienie wykładu na temat kapłaństwa drugiej Osoby Trójcy Świętej, wykładu zbudowanego na kanwie eucharystii mszalnej. Pewnym novum omawianej książki, w relacji do innych opracowań teologicznych, poświęconych tej samej tematyce, jest takie spojrzenie na jedyne kapłaństwo Chrystusa, które wykracza poza jego wymiar czysto ofiarniczy i postrzegane jest oraz analizowane w kluczu trynitarnym – jako „przygotowane przez Ojca, dokonane w Synu i kontynuowane w Duchu Świętym” (s. 20). Zdaniem autora na kapłaństwo Chrystusa należy więc patrzeć szeroko, co oznacza, że trzeba